

Dinsdagconferentie 22 maart 2016 'Barmhartigheid & Rechtvaardigheid'

Met het gedicht Lente van Ida Gerhardt openen we. Het gedicht gaat over nieuwe openheid naar nieuw leven en het sluit aan bij de tekst die we gaan lezen. Maria Nolet begeleidt. Het spanningsveld waarin deze middagbijeenkomst zich moet afspelen betreft de spanning die gewoonlijk bestaat tussen barmhartigheid en rechtvaardigheid. Barmhartigheid is een begrip dat, of we dat nu willen of niet, gekleurd is door de christelijke leer en het betekent dan, je naaste liefhebben als jezelf, en je vijand liefhebben. Barmhartigheid wordt gekenmerkt door medelijden en respect. Maar moet je tot in het oneindige mee-lijden? Tot hoever moet je hulp aan anderen eigenlijk gaan? Stel dat iemand zich niet wil laten troosten. Stel dat iemand zich wil blijven afsluiten voor alles wat goed en licht is. Moet je je dan afwenden en verder gaan? Of is er inderdaad zo iets als lankmoedige liefde, een liefde die het uithoudt aan de grens, een liefde die bidt om hulp van gene zijde? Straks lezen we uit het laatste hoofdstuk van een roman van Dostojewski 'Misdad en straf'. Nu eerst werken we in kleine groepjes met de volgende vragen: *Heb je naaste lief als jezelf* Ben je wel eens op je grenzen gestoten als je anderen wilde helpen? Wat doe je dan, wend je je af of houd je het uit of bid je misschien? En de vraag *Heb je vijand lief*; heb je weleens ervaren dat iemand iets heel kostbaars van je kapotmaakt, besmeurt of wegneemt? Waar, en hoe? Kan je hem dan liefhebben, of wil je gewoon dat hij gestraft wordt?(rechtvaardigheid) Kan je hem misschien nog dulden? Of wil je hem nooit meer zien?

Maria geeft een inleiding op de roman van Dostojewski. Raskolnikow, de hoofdpersoon, is een student van 24 jaar. Hij leeft in bittere armoede, hij isoleert zich volledig, en hij heeft het idee ontwikkeld dat er twee soorten mensen zijn, de gewone, die zich altijd binnen de perken houden, en de buitengewone, die absoluut hun eigen koers bepalen zonder zich van enige wet iets aan te trekken, maar die een draai weten te geven aan de samenleving. Omdat hij een buitengewoon mens wil zijn vermoordt hij een oude vrouw, en haar vriendin met een bijl. Ofschoon hij wordt verdacht is er geen enkel bewijs tegen hem. In die situatie ontmoet hij Sonja, net als hijzelf iemand die aan de rand van de samenleving leeft. Zij is prostituee, maar uit liefde, om haar kleine broertjes en haar radeloze stiefmoeder van de hongersnood te redden. In haar ziel is zij zuiver, onbedorven. Deze Sonja brengt Raskolnikow er toe zijn misdaad te bekennen, en de straf te ondergaan. Een straf die gezien alle omstandigheden nog vrij mild voor die tijd uitvalt, zeven jaar dwangarbeid in Siberië. Sonja gaat met hem mee. Raskolnikow werkt, maar blijft wie hij was, afgesloten, met zijn waanidee, stug naar Sonja, stug naar de medegevangenen. Sonja blijft hem opzoeken op haar schuchtere bescheiden manier. Dan, in de week voor Pasen, wordt de student ziek, hij krijgt nare verwarrende dromen, die bij hem blijven hangen en die hem in een droevige stemming brengen. Na zijn ziekte moet hij weer gaan werken. Als er even pauze is kijkt hij uit over de vlakte, aan de rivier, droevig gestemd. En dan komt Sonja bij hem. Maria: de volgende passage wil ik nu met jullie lezen. Daarin wordt iets beschreven van een innerlijke verandering. Reacties op de gelezen tekst: Sonja heeft het volgehouden en op een gegeven moment heeft zij hem 'aangeraakt' het gaat over volharding en aangeraakt worden; het gaat ook over ontmoeting eerst hard en nors en dan opeens is het anders; hij ontdooit, iets is duidelijk geworden; hij kan de 7 jaar gevangenschap aan; hij heeft weer een leven voor zich; hij kan weer opstaan. Nog een reactie het lijkt op Pasen als Maria Magdalena de tuinman bij het graf vraagt 'waar heb je hem neergelegd?' en het licht gaat op en zij zegt Rabboeni, lieve Meester; de diepste wortel van barmhartigheid is de liefde. Maria: wat is de drijfveer van Sonja? Belangrijk om te weten is dat ergens in het boek staat dat Sonja zegt 'jij bent de meest ongelukkigste man hier op aarde'. Ze wil hem niet veroordelen. Is het gewoon medelijden? Reacties: bij medelijden lijkt de afstand groter dan bij barmhartigheid. Daar is gelijkwaardigheid; denk aan de 'barmhartige Samaritaan' dat is anders, daar doe je iets, dat is barmhartig; liefde heeft vele gezichten, gezicht van medelijden en van barmhartigheid, uit zijn op het welzijn van een ander; je kunt je ontfermen uit de behoefte om belangrijk te zijn, wat beweegt je? Een criterium is als de ander er beter van wordt, niet alleen ter meerdere ere van jezelf. De balans is belangrijk. Maria: uit welke bron leeft Sonja dat ze dit allemaal op kan brengen? Reacties: onbaatzuchtige liefde; geraakt zijn tot in het diepste van je ziel. Maria: Wat is dat voor bron? Reacties: een Goddelijke kern die ieder mens in zich heeft, in ieder mens is bij zijn schepping geloof, hoop en liefde ingegeven; het gaat om het goede ieder is tot het goede geneigd. Sonja heeft er contact mee weten te leggen; ieder heeft beperkingen en talenten. De oorsprong van het Goddelijke om daarmee voeling te krijgen, en vandaaruit te leven, daar gaat het om. En dan is het tijd. We lezen het gedicht Lente nog een keer.